Dosarul: nr.2a-1387/24(2-23153748-02-2a-04042024)
Prima instanță: Judecătoria Chișinău (sediul Centru), judecător - N. Mazur

D E C I Z I E

04 februarie 2025 municipiul Chişinău

Colegiul civil, comercial şi de contencios administrativ al Curţii de Apel Centru

Avînd în componenţă:
Preşedintele şedinţei, judecătorul Marina Anton
Judecătorii: Constantin Roșca și Dorin Dulghieru
Grefier Tinca Zagorodnîi

examinând în ședință publică, apelul declarat de avocatul Oleg Gheorghiță în interesele lui Rusu Dumitru, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Rusu Dumitru împotriva Ministerului Justiției cu privire la constatarea încălcării dreptului la examinarea cauzei penale în termen rezonabil, încasarea prejudiciului moral și a cheltuielilor de judecată, împotriva hotărârii Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) din 15 ianuarie 2024, prin care acțiunea a fost respinsă, -

A C O N S T A T A T:

Pretențiile reclamantului:

1. La data 30.10.2023, avocatul Oleg Gheorghiță în interesele lui Rusu Dumitru s-a adresat cu cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției cu privire la constatarea încălcării dreptului la examinarea cauzei penale în termen rezonabil, încasarea prejudiciului moral și a cheltuielilor de judecată.
2. În motivarea acțiunii a relatat că, la data de 10.01.2022, prin intermediul cancelariei procuraturii r-lui Șoldănești, Rusu Dumitru a depus plângere penală pe faptul violării de domiciliul și provocării de leziuni corporale de către mai mulți locuitori al satului Răspopeni, r-ul Șoldanești, numele și prenumele cărora au fost indicate (12 persoane).
3. La data de 19.01.2022, de către SUP al IP Șoldănești a fost pornită cauza penală nr.2022470007 în baza art.152 alin.(2); art.179 alin.(2) și art.287 alin.(3) Cod penal.
4. La data de 01.02.2022, Rusu Dumitru a fost recunoscut în calitate de parte vătămată.

5. Susține că, organul de urmărire penală intenționat tergiversează efectuarea acțiunilor de urmărire penală cu scopul de a evita definirii justiției agresorii ce au admis violare de domiciliu și au provocat leziuni corporale victimei Rusu Dumitru, pentru a expira termenul de prescripție de atragere la răspundere penală, dat fiind faptul că, unul dintre persoanele nominalizate de el este ruda unui colaborator de poliție.
6. Din răspunsurile procurorului Ion Mîrza, la nenumărate plângeri se subînțelege, că o anchetă eficientă într-un termen rezonabil asupra plângerii lui Rusu Dumitru practic nu este efectuată.
7. Temeiurile invocate de către procuror ce servește tergiversarea examinării cauzei sunt numărul mic de ofițeri ce activează în cadrul IP Șoldănești, numărul mare de persoane care urmează a fi audiate, sau că unul din agresori ar fi incorporat în Armata Națională.
8. Consideră că, aceste temeiuri nu rezista nici unei critici, deoarece au trecut 20 de luni de la data depunerii plângerii, iar Rusu Dumitru a comunicat numele, prenumele și adresa de domiciliul a agresorilor, a prevenit organul de urmărire penală despre faptul că, agresorii pentru a evita atragerea la răspundere penală intenționează să părăsească R.Moldova, ceea ce au și făcut.
9. Notează că, organul de urmărire penală are destule pârghii legale pentru a asigura prezența agresorilor pentru efectuarea acțiunilor procedurale.
10. Totodată procurorul pe caz, în temeiul art.279[1] CPP, are împuternicire să disjunge cauza și să o expedieze în instanța de judecată pentru a deferiri justiției agresorii care sunt prezenți în țară sau care nu sunt incorporați în Armata Națională, iar ulterior să fie deferiți justiției și celelalte persoane în măsură ce se întorc acasă.
11. Potrivit scrisorii IGP al MAI din 11.09.2023, în cadrul IP Șoldănești în perioada 01.01.2022-01.09.2023 activează 7 persoane în funcție de ofițer de urmărire penală.
12. Prin ordonanța din 21.03.2023, semnată de Adjunctul Procurorului General, Igor Demciucin a fost respins drept neîntemeiată cererea subsemnatului cu privire la retragerea cauzei penale nr.2022470007 de la organul de urmărire penală a IP Șoldănești și transmiterea acestuia altui organ de urmărire penală.
13. Încălcarea duratei rezonabile a procedurilor penale în prezența cauză face imposibilă soluționarea aspectului civil, și anume examinarea excesiv de lungă a acțiunii sale civile în cadrul procedurilor penale.
14. La acest segment se notează că, jurisprudența CtEDO a statuat că, recunoașterea în calitate de victima a unei infracțiuni în procesul penal, este echivalentă cu introducerea unei cereri în despăgubiri, chiar dacă ea nu a cerut în mod expres repararea prejudiciului suferit (cauza Moreira de Azevedo vs Portugalia, din 23 octombrie 1990, paragraf 67).

15. Astfel fiind, de la constituirea ca parte vătămată sau parte civilă până la încheierea procedurii penale, aspectul civil rămâne strâns legat de desfășurarea procedurii penale (cauza Calvelli și Ciglio vs Italia din 17 ianuarie 2002).
16. Latura civilă este strâns legată de cea penală, ca urmare, atât timp cât se tergiversează urmărirea penală, partea vătămată nu-și poate revindeca dreptul în contextul laturii civile (încasarea de la agresori a prejudiciului material, moral și biologic).
17. Relevă că, din punct de vedere a complexității, cauza penală intentată de către reclamant nu este una complexă, nu era nevoie de efectuarea unor rapoarte de expertiză complicate și de durată, de identificat agresorii sau efectuarea altor acțiuni de urmărire penale de durată. Lipsa unei anchete eficiente într-un termen rezonabil denotă faptul, organul de urmărire penală a încălcat intenționat normele procedurale și materiale în timpul procedurii penale și a încălcat grav libertățile fundamentale ale reclamantului, care nu pot fi imputate lui Rusu Dumitru.
18. Astfel, solicită reclamantul constatarea încălcării termenului rezonabil de examinare a cauzei penale nr.2022470007 unde reclamantul Rusu Dumitru are calitate de parte vătămată, încasarea din contul statului în prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul reclamantului Rusu Dumitru a sumei de 250000 lei, cu titlu de prejudiciu moral cauzat de acțiunile ilegale ale organului de urmărire penală, procuratură (în temeiul Legii 1545 din 25.02.1998), a sumei de 250000 lei, cu titlu de prejudiciu moral pentru încălcarea termenului rezonabil de examinare a dosarului penal (în temeiul Legii nr.87 din 21.04.2011) și a sumei de 8000 lei, cu titlu de cheltuieli de asistență juridică în cadrul dosarului penal.

Poziția instanţei de fond:

19. Prin hotărîrea Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) din 15 ianuarie 2024, cererea de chemare în judecată depusă de Rusu Dumitru împotriva Ministerului Justiției cu privire la constatarea încălcării dreptului la examinarea cauzei penale în termen rezonabil, încasarea prejudiciului moral și a cheltuielilor de judecată, a fost respinsă ca fiind neîntemeiată.

Solicitarea apelantului:

20. Nefiind de acord cu hotărârea instanței de fond, la data de 16.01.2024, avocatul Oleg Gheorghiță în interesele lui Rusu Dumitru, a declarat apel împotriva hotărîrii primei instanțe, solicitând admiterea apelului, casarea integrală a hotărîrii contestate și emiterea unei noi decizii de admitere a acțiunii.

Argumentele participanților la proces:

21. În motivarea cererii de apel, suplimentar la cele invocate în acțiune, avocatul Oleg Gheorghiță în interesele lui Rusu Dumitru a indicat că, instanța de fond nu s-a expus asupra argumentului în partea ce ţine de tergiversarea intenţionată a organului de urmărire penală în partea ce ţine de efectuarea acţiunilor de urmărire

penală cu scopul de a evita definirii justiţiei agresorii ce au admis violare de domiciliu şi au provocat leziuni corporale victimei Rusu Dumitru.
22. Relevă că, temeiul invocat de către procurorul Ion Mîrza privind tergiversarea examinării pricinii sunt numărul mic de ofiţeri ce activează în cadrul IP Şoldăneşti, numărul mare de persoane care urmează a fi audiate, cât şi faptul că, unul din agresori ar fi incorporat în Armata Naţională, fapt ce denotă că, tergiversarea se datorează în exclusivitate lipsei atitudinii responsabile a autorităţilor în investigarea plângerii înaintate de apelantul Rusu Dumitru privind maltratarea la domiciliul său, cât şi violarea domiciliului de către persoanele indicate de către ultimul.
23. În context, potrivit jurisprudenţei Curţii Europene a Drepturilor Omului, în ceea ce priveşte conduita autorităţilor publice, Curtea a reiterat că, este în sarcina Statelor Contractante la Convenţie să organizeze propriile sale sisteme de drept în aşa măsură încât instanţele de judecată să poată garanta fiecărei persoane dreptul la soluţionarea într-un termen rezonabil a pretenţiilor şi obligaţiilor sale de natură civilă (Frydlender c. Franța §45). Modalitatea în care Statul instituie mecanisme pentru a se conforma acestei condiţii (...) rămâne la discreţia Statului. Dacă, Statul admite continuarea procedurilor peste termenul rezonabil prescris de Articolul 6 din Convenţie, fără a efectua acţiuni pentru urgentarea lor, statul va fi responsabil pentru tergiversarea produsă (Prince și Lowe c Regatul Unit §23; Deservire SRL c. Moldovei §44).
24. Astfel, în hotărîrile sale constante, CtEDO reiterează că, fiecare stat trebuie să asigure funcţionarea unor instrumente care să fie adecvate şi suficiente pentru a asigura executarea obligaţiilor pozitive care revin statului (a se vedea Ruianu v România, nr.34647/97, par.66, 17 iunie 2003). Curtea reaminteşte că, potrivit jurisprudenţei sale, este de responsabilitatea autorităţilor naţionale să instituie un cadru juridic adecvat care să ofere protecţie împotriva actelor de violenţă şi să ia toate măsurile rezonabile pentru a stabili dacă a existat încălcarea dreptului la viaţa privată.
25. În ședința de judecată, reprezentatul apelantului Rusu Dumitru, avocatul Oleg Gheorghiță a susținut integral argumentele expuse în cererea de apel, solicitând casarea hotărârii primei instanțe și emiterea unei noi hotărâri de admitere integrală a acțiunii.
26. Apelantul Rusu Dumitru, reprezentantul intimatului Ministerul Justiției și reprezentantul intervenientului accesoriu Procuratura Generală, fiind citați legal despre data, ora și locul examinării cauzei, în ședința instanței de apel nu s-au prezentat, nu au anunțat motivele neprezentării, precum și nu au solicitat amânarea sau examinarea cauzei în lipsa, motiv pentru care, în ordinea art.art.206, 379 CPC, instanța a dispus examinarea cauzei în lipsa acestora.

Termenul de declarare a apelului:

27. În conformitate cu prevederile art.362 alin.(1) CPC, termenul de declarare a apelului este de 30 de zile de la data pronunțării dispozitivului hotărîrii, dacă legea nu prevede altfel.
28. Din materialele cauzei se atestă că, dispozitivul hotărîrii instanţei de fond a fost pronunțat public la 15.01.2024, iar cererea de apel a fost depusă de avocatul Oleg Gheorghiță în interesele lui Rusu Dumitru la data de 16.01.2024, iar în așa mod Colegiul constată că, apelul din speță a fost depus în interiorul termenului legal.

Aprecierea instanţei de apel:

29. Audiind participanții la proces, studiind materialele cauzei, Colegiul civil consideră apelul neîntemeiat şi care urmează a fi respins cu menținerea hotărîrii primei instanțe, reieșind din următoarele considerente.
30. În conformitate cu prevederile art.385 lit.a) CPC, instanţa de apel, după ce judecă apelul, este în drept să respingă apelul şi să mențină hotărîrea primei instanțe.
31. Potrivit dispozițiilor art.118 alin.(1) CPC, fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor şi obiecțiilor sale dacă legea nu dispune altfel.
32. Articolul 130 alin.(1) CPC statuează că, instanţa judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multiaspectuală, completă, nepărtinitoare şi nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul şi interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege.
33. Din textul art.240 alin.(1) CPC se desprinde că, la deliberarea hotărîrii, instanţa judecătorească apreciază probele, determină circumstanțele care au importanță pentru soluționarea cauzelor, care au fost sau nu stabilite, caracterul raportului juridic dintre părţi, legea aplicabilă soluționării cauzei şi admisibilitatea acțiunii.
34. În conformitate cu dispozițiile art.373 alin.alin. (1), (2) și (5) CPC, (1) Instanţa de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor şi obiecțiilor înaintate, legalitatea şi temeinicia hotărîrii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt şi aplicarea legii în primă instanță. (2) În limitele apelului, instanţa de apel verifică circumstanțele şi raporturile juridice stabilite în hotărîrea primei instanțe, precum şi cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea cauzei, apreciază probele din dosar şi cele prezentate suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces. (5) Instanţa de apel este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.
35. Astfel, prevederile legale enunțate în mod expres obligă instanţa de apel să verifice circumstanțele şi raporturile juridice stabilite în hotărîrea primei instanțe, precum şi cele care nu au fost stabilite şi este obligată să verifice legalitatea hotărârii în întregul ei şi să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

36. Din optica celor enunțate Colegiul reține că, sarcina instanţei de apel derivă din dispozițiile art.373 CPC în condițiile în care instanţa de fond a soluționat fondul cauzei, cu expunerea argumentelor în vederea admiterii sau respingerii acțiunii în raport cu concluziile reținute de către aceasta.
37. Totodată, Colegiul Civil reține că instanţa de apel, potrivit regulilor unui proces echitabil, reţinându-se rolul determinant al concluziilor sale, are obligația să examineze efectiv problemele esențiale care îi sunt supuse aprecierii şi să nu se limiteze la însușirea motivelor instanţei inferioare. (Hirro Balani c. Spaniei, nr.18064/91 din 09.12.1994 §27; Georgiadis c. Greciei nr.21522/93 din 29.05.1997 §43).
38. Așadar, Colegiul civil verificând în raport cu prevederile art.art.238-241 CPC, legalitatea şi temeinicia hotărârii primei instanțe, constată că aceasta urmează a fi menținută, or instanţa de fond corect a elucidat şi constatat circumstanțele cauzei, a verificat şi apreciat obiectiv probele prezente la materialele cauzei în vederea respingerii acțiunii din speță, stabilind corect circumstanțele de fapt și aplicând corect legislația pertinentă ce guvernează raportul litigios.
39. În conformitate cu prevederile art.5 alin.(1) CPC, orice persoană interesată este în drept să se adreseze în instanță judecătorească, în modul stabilit de lege, pentru a-şi apăra drepturile încălcate sau contestate, libertățile şi interesele legitime.
40. În contextul pretențiilor deduse judecării instanța de apel reține că în potrivit art.9 Cod civil, (1) drepturile şi obligațiile civile apar în temeiul legii, precum şi în baza actelor persoanelor fizice şi juridice care, deși nu sînt prevăzute de lege, dau naștere la drepturi şi obligații civile, pornind de la principiile legislației civile. (2) Drepturile şi obligațiile civile apar: a) din contracte şi din alte acte juridice; b) din acte emise de o autoritate publică, prevăzute de lege drept temei al apariției drepturilor şi obligațiilor civile; c) din hotărîre judecătorească în care sînt stabilite drepturi şi obligații; d) în urma creării şi dobîndirii de bunuri în temeiuri neinterzise de lege; e) în urma elaborării obiectelor de proprietate intelectuală; f) în urma cauzării de prejudicii unei alte persoane; g) în urma îmbogățirii fără justă cauză;h) în urma altor fapte ale persoanelor fizice şi juridice şi a unor evenimente de care legea leagă apariția unor efecte juridice în materie civilă.
41. Totodată, potrivit art.10 alin.(1) Cod civil, persoanele fizice şi juridice participante la raporturile juridice civile trebuie să îşi exercite drepturile şi să îşi execute obligațiile cu bună-credință, în acord cu legea, cu contractul, cu ordinea publică şi cu bunele moravuri. Buna-credință se prezumă pînă la proba contrară.
42. Articolul 16 Cod civil indică cert că,(1) apărarea dreptului civil se face, în condițiile legii, prin: a) recunoașterea dreptului; b) restabilirea situației anterioare încălcării dreptului şi suprimarea acțiunilor prin care se încalcă dreptul sau se creează pericolul încălcării lui; c) constatarea sau, după caz, declararea nulității

actului juridic; d) declararea nulității actului emis de o autoritate publică; e) impunerea la executarea obligației în natură; f) autoapărare; g) repararea prejudiciului patrimonial şi, în cazurile prevăzute de lege, a celui nepatrimonial; h) încasarea dobînzii de întîrziere sau, după caz, a penalității; i) rezoluțiunea sau modificarea contractului; j) neaplicarea de către instanţa de judecată a actului ce contravine legii emis de o autoritate publică; k) alte căi prevăzute de lege. (2) Metodele de apărare prevăzute la alin.(1) pot fi invocate dacă sînt întrunite condițiile stabilite de lege şi, după caz, de actul juridic pentru aplicarea acestora.

Circumstanțele de fapt ale cauzei:

43. În speță, Colegiul civil a stabilit că, la data de 19 ianuarie 2022, de către SUP al IP Șoldănești a fost pornită cauza penală nr.2022470007 în baza art.art.152 alin.(2) lit.e); 179 alin.(2); 287 alin.(3) Cod penal.

44. Prin ordonanța din 01.02.2022, emisă de ofițerul de urmărire penală al SUP a IP Șoldănești, inspector principal Sorocean Victor, Rusu Dumitru a fost recunoscut în calitate de parte vătămată în cauza penală nr.2022470007 /f.d.22/.

45. Totodată, din suportul materialului probator, Colegiul civil reține că, apelantul Rusu Dumitru nu a fost recunoscut în calitate de parte civilă în cauza penală nr.2022470007 și nu a înaintat acțiune civilă la organul de urmărire penală.

46. În conformitate cu dispozițiile art.1 al Legii nr.87 din 21.04.2011, privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărîrii judecătorești scopul prezentei legi este crearea în Republica Moldova a unui remediu intern eficient de apărare a dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei şi a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărîrii judecătorești. Aplicarea şi interpretarea termenilor din prezenta lege se fac prin prisma legislației naționale, a prevederilor Convenției europene pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale şi a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului.

47. Alineatul (1) art.2 al Legii citate indică că, orice persoană fizică sau juridică ce consideră că i-a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărîrii judecătorești poate adresa în instanță de judecată o cerere de chemare în judecată privind constatarea unei astfel de încălcări şi repararea prejudiciului cauzat prin această încălcare, în condițiile stabilite de prezenta lege şi de legislația procesuală civilă.

48. Pornind de la conținutul articolului precitat formal rezultă că, reclamant al acțiunii de reparare a prejudiciului cauzat în rezultatul încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei poate fi orice persoană fizică sau juridică ce consideră că i-a fost încălcat respectiv dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei.

49. Însă, din dispozițiile art.6 par.1 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale, cît și din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului rezultă cert că, cercul persoanelor care beneficiază de dreptul la judecare în termen rezonabil al cauzei și, eventual care își pot apăra acest drept pe cale judecătorească, sunt reclamanții în acțiuni civile, cît și bănuiții/învinuiții/inculpații în cauze penale.
50. Or, potrivit dispozițiilor art.6 par.(1) din Convenția pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale, orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public şi într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă şi imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor şi obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa. Hotărîrea trebuie să fie pronunțată în mod public, dar accesul în sala de ședință poate fi interzis presei şi publicului pe întreaga durată a procesului sau a unei părţi a acestuia în interesul moralității, al ordinii publice ori al securității naționale într-o societate democratică, atunci cînd interesele minorilor sau protecția vieții private a părților la proces o impun, sau în măsura considerată absolut necesară de către instanță atunci cînd, în împrejurări speciale, publicitatea ar fi de natură să aducă atingere intereselor justiției.
51. Astfel, din sintagma „orice persoană are dreptul la judecarea … într-un termen rezonabil al cauzei sale …” se desprinde cert că, în noțiunea de „cauza sa” se includ cauzele în care persoana respectivă deține calitatea de reclamant într-un dosar civil sau, cea de persoană bănuită/învinuită/inculpată în unul penal.
52. La această opțiune ne duce atît jurisprudența națională, cît și jurisprudența Curții de la Strasbourg, care dictează că, la stabilirea faptului încălcării termenului rezonabil de examinare a cauzei urmează a fi stabilit prin următoarele criterii: complexitatea cauzei, comportamentul părților care include aprecierea comportamentului reclamantului şi a autorităților, şi miza (interesul) pentru reclamant.
53. Așadar, cadrul legal intern, în special Legea nr.87 din 21.04.2011, prin prisma Convenției și jurisprudenței Curții, reprezintă instrumentul de apărare a drepturilor persoanei reclamante sau, după caz persoanei bănuite/învinuite/inculpate și, în aceste circumstanțe, chiar și în contextul în care cadrul național nu delimitează cert categoriile de persoane în sensul indicat mai sus, Colegiul, pornind de la dispozițiile art.1 al Legii nr.87 din 21.04.2011, va pune în aplicare directă regulile Convenției pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale, cît și din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului relevante speței.
54. În această ordine de idei, luînd în considerație calitatea de partea vătămată al lui Rusu Dumitru în cauza penală tergiversarea examinării căreia se pretinde în speță, Colegiul apreciază că, pretenția lui Rusu Dumitru către Ministerului Justiției

cu privire la încasarea prejudiciului moral, cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei este una neîntemeiată.
55. În acest context, Colegiul civil reține că instanța de fond corect a respins acțiunea din speță. Or, cumulul circumstanţelor specificate supra denotă netemeinicia integrală a acţiunii înaintate de apelant şi a argumentelor invocate de către acesta, fiind cert că în circumstanţele prezentei cauze apelantul nu poate benefica de compensaţiile pretinse, pretenţiile acestuia neîncadrânduse în exigenţele legale.
56. Cu referire la pretenția reclamantului/apelant Rusu Dumitru cu privire la încasarea prejudiciului moral cauzat de acțiunile ilegale ale organului de urmărire penală, procuratură, în temeiul Legii 1545 din 25.02.1998, Colegiul civil reține următoarele.
57. Așadar, potrivit prevederilor art.2006 alin.(1) Cod civil, prejudiciul cauzat printr-un act administrativ ilegal sau nesoluționarea în termen legal a unei cereri de către o autoritate publică sau de către o persoană cu funcţie de răspundere din cadrul ei se repară integral de autoritatea publică. Persoana cu funcţie de răspundere va răspunde solidar în cazul intenției sau culpei grave..
58. În corespundere cu dispozițiile art.1 din Legea nr.1545 din 25.02.1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii şi ale instanţelor judecătorești, prezenta lege constituie actul legislativ de bază care reglementează cazurile, modul şi condițiile de răspundere patrimonială a statului pentru prejudiciul cauzat prin acțiunile ilicite comise în procesele penale şi contravenționale de organele de urmărire penală, de procuratură şi de instanţele judecătorești.
59. Articolul 3 alin.(1) aceleiași legi statuează, că în conformitate cu prevederile prezentei legi, este reparabil prejudiciul material şi moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma: a) reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurilor preventive sub formă de arest, de declarație de a nu părăsi localitatea sau țara, tragerii ilegale la răspundere penală; b) condamnării ilegale, confiscării ilegale a averii, supunerii ilegale la muncă neremunerată în folosul comunității; c) efectuării ilegale, în cazul urmăririi penale ori judecării cauzei penale, a percheziției, ridicării, punerii ilegale sub sechestru a averii, eliberării sau suspendării ilegale din lucru (funcție), precum şi în urma altor acțiuni de procedură care limitează drepturile persoanelor fizice sau juridice; d) supunerii ilegale la arest contravențional, reținerii contravenționale ilegale sau aplicării ilegale a amenzii contravenționale de către instanța de judecată; e) efectuării măsurilor speciale de investigații cu încălcarea prevederilor legislației; f) ridicării ilegale a documentelor contabile, a altor documente, a banilor, a ștampilelor, precum şi în urma blocării conturilor bancare.
60. Totodată, potrivit dispozițiilor art.6 al legii, dreptul la repararea prejudiciului, în mărimea şi modul stabilite de prezenta lege, apare în cazul: a) devenirii

definitive şi irevocabile a sentinței de achitare; b) scoaterii persoanei de sub urmărire penală sau încetării urmăririi penale pe temeiuri de reabilitare; c) adoptării de către instanţa judecătorească a hotărîrii cu privire la anularea arestului contravențional în legătură cu reabilitarea persoanei fizice; d) adoptării, de către judecătorul de instrucție, în condițiile art.313 alin.(5) din Codul de procedură penală, în privința persoanei achitate sau scoase de sub urmărire penală, a încheierii privind declararea nulității actelor sau acțiunilor organului de urmărire penală sau organului care exercită activitate specială de investigații.

61. Conform art.10 al Legii nr.1545 din 25.02.1998, dreptul persoanei fizice la repararea prejudiciului moral în mărimea și în modul stabilite de prezenta lege apare în cazurile specificate la art.6.

62. Din normele citate supra Colegiul desprinde că, pentru a fi întemeiate pretențiile de încasare a prejudiciului material și a celui moral în condițiile Legii nr.1545 din 25.02.1998, în primul rînd acestea trebuie să fie pasibile reparării prin prisma art.3 din lege, în condițiile respectării cumulativ a dispozițiilor art.6 al aceleași legi

63. La caz, se atestă că, prin ordonanța din 01.02.2022, apelantul Rusu Dumitru a fost recunoscut în calitate de parte vătămată în cadrul urmăririi penale.

64. În circumstanțele enunțate, Colegiul reține că, instanța de fond corect a respins capătul de cerere a reclamantului/apelant Rusu Dumitru cu privire la încasarea prejudiciului moral cauzat de acțiunile ilegale ale organului de urmărire penală, procuratură, or, în lipsa temeiului statuat în art.3 alin.(1) lit.a) al Legii nr.1545 din 25.02.1998, prejudiciul pretins a fi cauzat reclamantului nu este reparabil în sensul legii date.

65. Totodată, articolul 2 alin.(1) din legea nr.1545 din 25.02.1998 expres prevede că, în sensul prezentei legi, acțiuni ilicite sunt acțiuni sau inacțiuni ale organului împuternicit să examineze cazurile cu privire la contravenții, ale organului de urmărire penală sau ale instanței de judecată, care exclud vinovăția acestora, al căror caracter ilegal se manifestă prin încălcarea principiului general, potrivit căruia nici o persoană nevinovată nu poate fi trasă la răspundere şi nu poate fi judecată, (erori) ori fapte ale persoanelor cu funcție de răspundere din organul de urmărire penală sau din instanța de judecată, manifestate prin încălcarea intenționată a normelor procedurale şi materiale în timpul procedurii penale sau contravenționale (infracțiuni).

66. Mai mult, deși reclamantul Rusu Dumitru pretinde asupra ilegalității acțiunilor organului de urmărire penală, în special în condițiile în care a fost consultat de asistență juridică calificată, acesta nu și-a manifestat dezacordul cu acțiunile organului de urmărire penale la faza de urmărire penală, or, art.313 Cod de procedură penală identifică expres dreptul persoanei interesate, la caz ar fi reclamantul din speță, de a contesta acțiunile organului de urmărire penală, inclusiv

prin supunerea controlului judecătoresc a acțiunilor organului de urmărire penală întru constatarea anume a caracterului ilicit al acestora. Necontestarea acțiunilor indicate, face de a considera că la etapa efectuării acestora, precum și ulterior reclamantul a fost de acord cu acțiunile organului de urmărire penală, iar în privința acestuia nu ar fi fost comise acțiuni ce ar aduce atingere drepturilor fundamentale ale acestuia, decît ingerințele admise legal în sensul enunțat mai sus.
67. Totodată Colegiul civil notează că, pentru a pretinde în special la repararea prejudiciului moral cauzat prin încălcarea dreptului pretins a fi încălcat în speță, reclamantul în cererea de chemare în judecată urma să dovedească prejudiciul moral sub aspectul existenței (care suferințe fizice sau psihice) şi prin care probe, se confirmă argumentele invocate de acesta (art.117-119 CPC), or, nerespectarea principiului probațiunii statuat la art.118 CPC va constitui o încălcare flagrantă a prevederilor art.6 a CEDO.
68. Astfel, Colegiul civil reține va respinge ca fiind neîntemeiate argumentele expuse în cererea de apel, or, reclamantul din speță nu a dovedit prin probe admisibile faptul vătămării drepturilor personale nepatrimoniale privind integritatea morală, prezumție valabilă până la proba contrarie, totodată nefiind justificată și mărimea compensației solicitate.
69. Conform art.82 CPC, cheltuielile de judecată se compun din taxa de stat şi din cheltuielile de judecare a pricinii.
70. În acest sens, Colegiul consideră oportun de a relata prevederile art.94 alin.(1) CPC, care reglementează că instanţa judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să plătească, la cerere, părţii care a avut cîştig de cauză cheltuielile de judecată.
71. Conform statuărilor art.96 CPC, (1) instanţa judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să compenseze părţii care a avut cîştig de cauză cheltuielile ei de asistență juridică, în măsura în care acestea au fost reale, necesare şi rezonabile.
72. Astfel cheltuielile de judecată fiind o cerință subsecventă celei principale, poartă soarta cerinței de bază, prin urmare, instanța de fond corect a respins cerința privind încasarea cheltuielilor de asistență juridică suportate în cadrul dosarului penal.
73. Inserat în preambulul Convenției Europene şi Statutul Consiliului Europei, constituind în același timp atât un important impuls la adoptarea Convenției (Golder c. Regatului Unit al Marei Britanii, nr.4451/70 din 21.02.1975, par.34, f.d.30), cât şi parte integrantă a Convenției în conformitate cu prevederile art.31 alin.(2) al Convenției de la Viena, nu poate fi neglijat la soluționarea pricinilor civile potrivit prevederilor art.12 CPC.
74. Astfel Colegiul reiterează că, potrivit Hotărîrii Curţii Constituționale nr.3 din 20.01.2015, §41 importanța principiului legalității presupune ca legea să fie respectată, această exigență există nu doar pentru indivizi, dar în egală măsură şi

pentru autoritățile publice şi private, în măsura în care legalitatea vizează actele agenților publici, exigența este ca aceștia să acționeze în limitele atribuțiilor care le-au fost conferite de lege, motiv din care, instanța de judecată nu constituie o excepție de la regulă.

75. Principiul preeminenței dreptului, inserat în preambulul Convenției Europene şi Statutul Consiliului Europei, constituind în același timp atât un important impuls la adoptarea Convenției (Golder c. Regatului Unit al Marei Britanii, nr.4451/70 din 21.02.1975, par.34, f.d.30), cât şi parte integrantă a Convenției în conformitate cu prevederile art.31 alin.(2) al Convenției de la Viena, la fel nu poate fi neglijat la soluționarea pricinilor civile potrivit prevederilor art.12 CPC.

76. Mai mult, în conformitate cu prevederile art.9 CPC, instanţei de judecată îi revine un rol diriguitor în organizarea şi desfășurarea procesului, pe principiile de contradictorialitate şi egalitate a părților în drepturi (art.26 CPC), motiv din care exonerarea unui participant la proces de obligația legală reprezintă în esență o favorizare nejustificată, în frauda regulilor unui proces echitabil.

77. Reieșind din cele expuse mai sus, în condițiile în care instanța de fond corect a aplicat normele de drept material și procedural, iar instanţa de apel a constatat legalitatea hotărârii primei instanțe, Colegiul Civil ajunge la concluzia de a respinge apelul declarat și a menține hotărîrea contestată.

78. În conformitate cu prevederile art.art.385 lit.a), 389-390, 394 CPC, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Centru, -

D E C I D E:

Se respinge apelul declarat de avocatul Oleg Gheorghiță în interesele lui Rusu Dumitru.

Se menţine hotărârea Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) din 15 ianuarie 2024, pronunțată în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Rusu Dumitru împotriva Ministerului Justiției cu privire la constatarea încălcării dreptului la examinarea cauzei penale în termen rezonabil, încasarea prejudiciului moral și a cheltuielilor de judecată.

Decizia este definitivă, dar poate fi atacată cu recurs la Curtea Supremă de Justiţie în termen de 2 luni, de la data comunicării deciziei integrale, prin intermediul Curţii Supreme de Justiţie.

Preşedintele şedinţei,
Judecătorul Marina Anton

Judecătorii: Constantin Roșca

Dorin Dulghieru